

Wioletta Szymańska

Uniwersytet Pomorski w Słupsku
wioletta.szymanska@upsl.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0001-8673-2074>

Kierunki i natężenie migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce w latach 2019–2022

Zarys treści: Współcześnie migracje zagraniczne stają się zjawiskiem coraz bardziej złożonym i powiązaniem z niemal wszystkimi dziedzinami życia społeczno-gospodarczego. Dywersyfikacji podlegają także kierunki migracji, a przy ich akceleracji wymuszają kształtowanie polityki migracyjnej poszczególnych państw. Celem artykułu jest przedstawienie natężenia i kierunków migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce w latach 2019–2022. Zróżnicowanie przestrzenne imigracji i emigracji przedstawiono w układzie województw.

W wyniku przeprowadzonych badań uwidacznia się przekształcanie Polski z kraju emigracyjnego w kraj emigracyjno-imigracyjny, a nawet imigracyjny. Kierunki emigracji w okresie wymuszonego ograniczenia mobilności pandemią COVID-19, a od lutego 2022 r. wzmożonego przepływu w związku z wybuchem wojny na Ukrainie dzieliły Polskę na dwa zasadnicze obszary: w województwach zachodnich dominowały wyjazdy do Niemiec, a w centralnych i wschodnich do Wielkiej Brytanii. Z drugiej strony województwa zachodnie cechował w badanym okresie także największy poziom imigracji z Niemiec, województwo podlaskie z Białorusi, a mazowieckie z Ukrainy. Pozostałe województwa, o dominującym początkowo kierunku imigracji z Wielkiej Brytanii, w coraz większym stopniu zaczęły oddawać tę pozycję imigracji z Ukrainy.

Słowa kluczowe: migracje zagraniczne, kierunki migracji, województwa, Polska

Wstęp

Jednym z podstawowych przejawów rozwoju cywilizacyjnego i globalizacji jest wzrost znaczenia migracji zagranicznych, z ich głównymi cechami: akceleracją – wzrostem skali migracji, dyferencją – występowaniem różnych form i rodzajów, feminizacją – wzrostem udziału kobiet (Koryś, Okólski 2004, Banaś 2008, Koziełska 2014, Kacperska i in. 2019). W ujęciu holistycznym jest to zjawisko zróżnicowane i niejednorodne, a migracje stanowią pole zainteresowania naukowców i praktyków z różnych dziedzin i na różnym poziomie złożoności (Heffner, Solga 2016). Badania procesów migracyjnych mają długą tradycję i bogatą literaturę. Przeglądu piśmiennictwa na gruncie geografii, dotyczącego migracji, po 1989 r.

dokonali Śleszyński i in. (2018), w którym zasadniczo odniesiono się do omówienia literatury w zakresie opracowań teoretyczno-metodologicznych, migracji wewnętrznych, migracji zagranicznych, badania terytoriów zagranicznych, badań historycznych czy też badań wpływu migracji na rozwój regionalny i lokalny (za: Ilnicki 2020).

Migracje zagraniczne stanowią też obszar zainteresowania badaczy z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa, wskazując na szczególne ich znaczenie zarówno dla ludności migrującej, jak i dla społeczeństw z regionów będących celem imigracji (Śleszyński 2006, Adamczyk 2013, Siewier 2016, Gałka 2017, Lubimow 2017, Nickel, Nowak 2017, Szabaciuk 2017, Gajda 2018). W ostatnich latach ten punkt widzenia został silnie wyeksponowany w związku z kryzysem migracyjnym i stale nasilającymi się migracjami nielegalnymi do krajów Unii Europejskiej (Buonanno 2017, Bauerová 2018, McMahon, Sigona 2021, Młynek i in. 2022, Ouahib 2022, Abdullayev i in. 2023, Alesina i in. 2023).

Określenie, w jakim stopniu ukierunkowane są główne potoki migracji zagranicznych w kontekście sytuacji poszczególnych regionów nie jest silnie eksponowane w literaturze polskiej. Opracowania dotyczą raczej poszczególnych regionów, często bez odniesienia do reszty terytorium kraju (np. Krakowska 1994, Jażewicz 2011, Rakowski 2016, Gierańczyk, Krajewska 2017, Ilnicki 2020). W związku z powyższym podjęto wyzwanie określenia zróżnicowania natężenia i kierunków migracji zagranicznych na pobyt stały w układzie województw, ale ograniczono się do ostatnich lat 2019–2022, które z uwagi na wystąpienie pandemii COVID-19 i wybuch wojny na Ukrainie, wpłynęły na decyzje migracyjne obywateli.

W opracowaniu przedstawiono migracje zagraniczne na pobyt stały (imigrację i emigrację) w kontekście krajów pochodzenia migrantów na poziome województw. Celem badania było wykazanie różnic i podobieństw poszczególnych województw Polski w procesach migracyjnych w okresie naznaczonym pandemią COVID-19, a od 24 lutego 2022 r. także działaniami wojennymi prowadzonymi w bezpośrednim sąsiedztwie Polski, tj. na terytorium Ukrainy.

Źródła i metody badań

Celem artykułu jest identyfikacja natężenia i głównych kierunków imigracji i emigracji na pobyt stały w Polsce w układzie województw w latach 2019–2022. Posługując się definicjami stosowanymi w statystyce publicznej, jako imigrację określa się przyjazdy z zagranicy w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy, natomiast emigrację jako wyjazdy za granicę w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy. W podjętych badaniach odniesiono się zatem do zdarzeń powodujących osiedlenie się na stałe, jako trwałego czynnika ruchliwości przestrzennej ludności, mającego znaczny wpływ na sytuację demograficzną, społeczną, ekonomiczną regionów w Polsce.

W badaniach wykorzystano dane wtórne, pochodzące z udostępnianej przez Główny Urząd Statystyczny Bazy Demografia. Natężenie i kierunki migracji według województw opracowano na podstawie tablic 2z „Migracje zagraniczne na

pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów” dla lat 2019–2022 oraz 14z „Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i województw migrantów” dla lat 2019–2022. Dodatkowo korzystano z danych na temat migracji zagranicznych na pobyt stały zgromadzonych w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W pracy zastosowano metody ilościowe oraz metodę rankingową. Posłużono się w tym celu podstawowymi wskaźnikami i miernikami, tj. np. udziałem % imigrantów i emigrantów dla poszczególnych krajów i województw, saldem migracji w liczbach bezwzględnych i na 1000 ludności. Analizy przestrzenne opracowano z użyciem programu MapViewer7.

Trendy migracyjne w Polsce

Migracje zagraniczne w Polsce bezpośrednio po II wojnie światowej zdominowane były repatriacjami ludności z utraconych ziem wschodnich i pozostałych terenów ZSRR do Polski, repatriacjami Polaków z Zachodu, a w przeciwnym kierunku wysiedleniami ludności niemieckiej z tzw. ziem odzyskanych czy ludności radzieckiej, w tym Ukraińców, Białorusinów i Litwinów, na tereny ZSRR (Gawryszewski 2005, Okólski 2017). Nie bez znaczenia pozostawała też emigracja Żydów, odbywająca się w trudnych warunkach politycznych (Latuch 1994). Po zakończeniu tych wielkich powojennych ruchów repatriacyjnych po 1960 r. migracje zagraniczne uległy ograniczeniu, a do końca lat 80. XX w. pozostawały pod kontrolą władz. Jak podkreśla Gawryszewski (2005), imigracja na pobyt stały była w tym okresie symboliczna, a emigracja niemal 14-krotnie wyższa. Wyjazdy dotyczyły głównie przesiedlania się ludności pochodzenia niemieckiego do Niemiec. Drugą grupę krajów, do których emigrowano, stanowiły wysoko rozwinięte kraje europejskie (Austria, Włochy, Francja, Szwecja i Wielka Brytania) oraz USA, Kanada i Australia. Najbardziej emigracyjnymi obszarami kraju były ziemie zachodnie i północne, skąd pochodziła ponad połowa ruchu emigracyjnego z Polski. W latach 1975–1998 najbardziej niekorzystne saldo migracji występowało w byłych województwach: opolskim, katowickim, olsztyńskim i gdańskim. Istotną zmianą lat 90. XX w. był znaczący wzrost imigracji do Polski, przede wszystkim z Niemiec i z USA, ale też z innych krajów¹. Do roku 2000 bilans migracji zagranicznych wskazuje jednak na typowo emigracyjny charakter Polski o podłożu politycznym i ekonomicznym.

Trendy migracyjne w okresie transformacji uległy pewnym zmianom. Po roku 2000, jak wskazują Kacperska i in. (2019), znacznie wzrosła skala mobilności, utrzymywała się silna koncentracja strumieni migracyjnych, z dominującą pozycją Niemiec i USA, przestrzennie powstawały charakterystyczne wzorce geograficzne z dominacją obszarów peryferyjnych, takich jak: Podlasie, Opolszczyzna czy Podhale. Po wstąpieniu Polski do struktur Unii Europejskiej w 2004 r.

¹ Główne kierunki emigracji i imigracji w latach 1966–2021, migracje na pobyt stały. GUS, Warszawa (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosc/glowne-kierunki-emigracji-i-imigracji-na-pobyt-staly-w-latach-1966-2021,4,2.html>; dostęp: 5.07.2023).

skala i struktura migracji zagranicznych uległa dalszej transformacji (Okólski, Salt 2014). Po otwarciu europejskich rynków pracy Niemcy zaczęły stopniowo tracić swoją pozycję tradycyjnego kraju migracji Polaków. Rozpoczęły się masowe wyjazdy do Wielkiej Brytanii, Irlandii czy też do Szwecji. Obecnie najpopularniejszym kierunkiem odpływu migrantów z Polski są Niemcy, Wielka Brytania i Holandia².

Migracje zagraniczne i wynikające z nich trendy kształtowane są w obecnych czasach w wyniku założeń polityki migracyjnej danego państwa. Potrzeby opracowania właściwej strategii migracyjnej w Polsce pojawiały się już od lat 90. XX w. po transformacji ustrojowej i gospodarczej w Polsce. Od 2012 r. strategię migracyjną w Polsce określał dokument „Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania” (2012), który został unieważniony w 2016 r. (Sołga 2016). Wypracowanie nowego programu migracyjnego dla Polski jest, jak się wydaje, koniecznością, aczkolwiek zadanie to nie zostało do tej pory skutecznie zrealizowane. Tłem dla takich działań wydaje się problematyka rynku pracy, potrzeby demograficzne, ale przede wszystkim zagrożenia bezpieczeństwa, związane z kryzysem migracyjnym w Europie, kryzysem humanitarnym na granicy polsko-białoruskiej, wojną na Ukrainie, a w pewnym sensie też rozprzestrzenianiem się pandemii COVID-19. (Stępień i in. 2021, Łodziński, Szonert 2023). Jak podkreślają znawcy tematu, Polska w tym czasie stopniowo przekształca się z kraju typowo emigracyjnego w kraj emigracyjno-imigracyjny, a obecna sytuacja wojenna na Ukrainie trendy te pogłębia (Sytuacja demograficzna Polski do 2019 r.... 2020, Okólski 2021, Łodziński, Szonert 2023). Od 2016 r. saldo migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce jest dodatnie³, z kulminacją w 2019 r. Ograniczenia mobilności w roku 2020 i 2021 z powodu rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19 zredukowały przemieszczenia na pobyt stały niemal o połowę. Do głównych kierunków imigracyjnych od 2016 r. należały Wielka Brytania, Niemcy i Ukraina, z tym że od roku 2020 r. imigracja z Ukrainy zaczęła przewyższać dwa dominujące do tej pory kraje.

Jak wynika ze statystyk w migracjach zagranicznych na pobyt stały, w strukturze emigrantów oraz imigrantów według kraju pochodzenia dominują obywatele polscy. W przypadku emigracji udział ten jest bardzo wysoki, dotyczy bowiem ponad 99% wszystkich emigrantów.⁴ Natomiast w zakresie imigracji ich udział zmniejszał się stopniowo z ponad 70% wszystkich imigrantów w 2019 r. do 62% w 2022 r. Wzrósł natomiast udział imigrantów z obywatelstwem Ukrainy (z 9,9% w 2019 r. do 16,2% w 2022 r.) oraz Białorusi (odpowiednio z 3,2% w 2019 r. do 6,1% w 2022 r.)⁵.

² Główne kierunki emigracji i imigracji w latach 1966–2021, migracje na pobyt stały. GUS, Warszawa (<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosci/glowne-kierunki-emigracji-i-imigracji-na-pobyt-staly-w-latach-1966-2021,4,2.html>; dostęp: 5.07.2023).

³ Ludność, migracje wewnętrzne i zagraniczne. Migracje na pobyt stały wewnętrzne i zagraniczne (dane półroczne) (www.bdl.stat.gov.pl; dostęp: 5.07.2023).

⁴ Tabela 13z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według obywatelstwa i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023).

⁵ Tabela 13z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według obywatelstwa i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023).

Przestrzenna specyfika migracji zagranicznych na pobyt stały

Migracje zagraniczne na pobyt stały, zarówno pod względem skali, natężenia, jak i kierunku pozostają zróżnicowane regionalnie. Wynika to z kontekstu historyczno-kulturowego, geograficznego, gospodarczego i politycznego (Solga 2012, 2014, 2017, Kacperska i in. 2019). W tym rodzaju migracji zauważa się szczególne powiązania rodzinne, osobiste z rozmieszczoną na świecie od wielu pokoleń Polonią (Pavliuk 2018, Janowski 2021), szczególnie w odniesieniu do prowadzenia otwartej polityki imigracyjnej niektórych państw. W przypadku państw europejskich bardzo ważnym czynnikiem pozostaje emigracja zarobkowa, która często przeradza się w pobyt stały (Grabowska-Lusińska 2007, Barwińska-Małajowicz 2012, Kozielska 2014, Okólski, Salt 2014). Z różnych szacunków⁶ wynika, że najliczniejsze diaspory występują w USA, Kanadzie, Brazylii czy Australii, a przede wszystkim w krajach europejskich: Niemczech, Wielkiej Brytanii, Francji, Holandii, Norwegii, Szwecji, Czechach, na Litwie czy Białorusi. Podobna sytuacja występuje w zakresie mniejszości narodowych osiedlonych w Polsce, których związki z obywatelami krajów, z których się wywodzą, mogą wskazywać na głębsze relacje i wybór miejsca przyjazdu imigrantów.

Imigracja

Pod względem natężenia imigracji w każdym roku badanego okresu wyróżnia się województwo mazowieckie i małopolskie, skupiające łącznie około 30% imigracji na pobyt stały w całym kraju (tab. 1). Kolejne blisko 20% imigrantów kieruje się do województw: śląskiego i dolnośląskiego. W tych województwach obserwuje się także wyraźnie większą dywersyfikację kierunków imigracji. W latach 2019–2022 imigranci przybywający do województwa mazowieckiego pochodzili ze 106 krajów w 2019 r. i 95 w 2022 r. Imigranci z województw: dolnośląskiego, małopolskiego, śląskiego czy wielkopolskiego pochodzili z nieco mniejszej liczby krajów, tj. pomiędzy 65 a 75.

Województwa nadmorskie (pomorskie i zachodniopomorskie) cechuje na tle pozostałych województw przeciętne natężenie imigracji. W województwie pomorskim w latach 2019–2022 koncentrowało się około 6,8% imigrantów, natomiast w województwie zachodniopomorskim przeciętnie 5,5%. Podobnie skala zróżnicowania pochodzenia imigrantów oscylowała wokół średnich wartości, gdzie w badanym okresie w województwie pomorskim imigranci reprezentowali od 51 krajów w 2020 r. do 68 krajów w 2019 r. oraz odpowiednio w województwie zachodniopomorskim od 47 w latach 2020–2021 do 55 w 2022 r.

Kierunek imigracji najlepiej obrazuje analiza dominującego (pierwszego) kraju pochodzenia imigrantów. Największy odsetek imigrantów w części zachodniej

⁶ Np.: Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015–2020 (<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/rzadowy-program-wspolprac-z-polonia-i-polakami-za-granica-w-latach-2015-2020>; dostęp: 3.07.2023), Głowiński (2021).

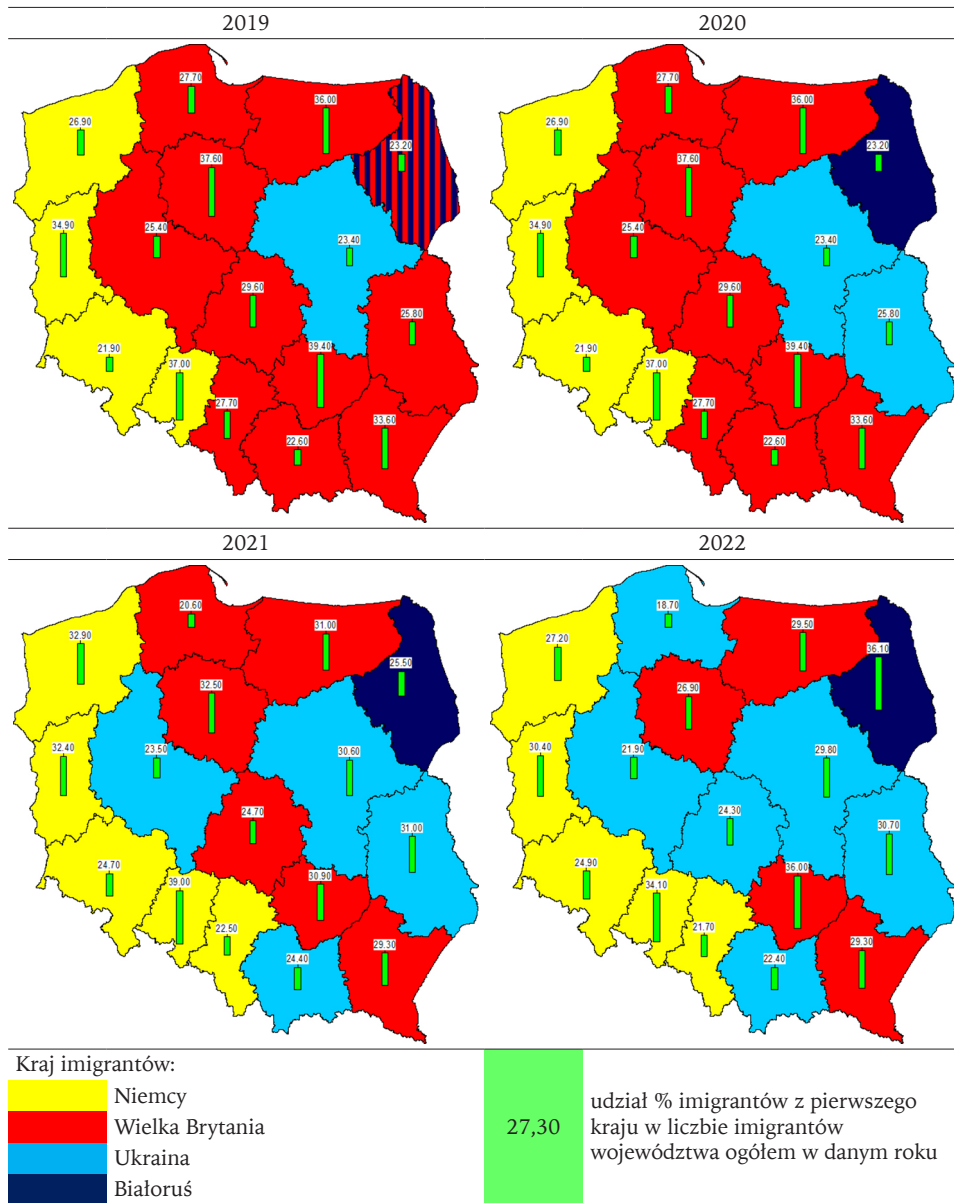
Tabela 1. Natężenie imigracji w Polsce w latach 2019–2022 w układzie województw

Województwo	Liczba imigrantów [osoby]				Udział % w ogólnej liczbie imigrantów				Liczba imigrantów na 1000 ludności		
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021
dolnośląskie	1636	1352	1316	1250	9,61	10,19	8,53	8,03	0,56	0,46	0,45
kujawsko-pomorskie	657	464	538	558	3,86	3,50	3,49	3,58	0,32	0,23	0,27
lubelskie	792	648	646	697	4,65	4,89	4,19	4,48	0,38	0,32	0,32
lubuskie	533	410	451	494	3,13	3,09	2,92	3,17	0,53	0,41	0,46
łódzkie	651	445	522	563	3,83	3,36	3,38	3,62	0,27	0,18	0,22
małopolskie	2013	1600	2028	1965	11,83	12,06	13,14	12,62	0,59	0,47	0,59
mazowieckie	2714	2160	2798	2795	15,95	16,29	18,13	17,95	0,50	0,39	0,51
opolskie	497	441	513	495	2,92	3,33	3,32	3,18	0,51	0,46	0,54
podkarpackie	1068	801	909	898	6,28	6,04	5,89	5,77	0,50	0,38	0,44
podlaskie	694	534	655	609	4,08	4,03	4,25	3,91	0,59	0,46	0,57
pomorskie	1180	887	1039	1058	6,93	6,69	6,73	6,79	0,50	0,38	0,44
śląskie	1630	1226	1345	1481	9,58	9,24	8,72	9,51	0,36	0,28	0,31
świętokrzyskie	363	268	311	283	2,13	2,02	2,02	1,82	0,29	0,22	0,26
warmińsko-mazurskie	634	448	482	486	3,73	3,38	3,12	3,12	0,38	0,32	0,34
wielkopolskie	1012	840	1017	1078	5,95	6,33	6,59	6,92	0,29	0,24	0,29
zachodniopomorskie	945	739	859	863	5,55	5,57	5,57	5,54	0,56	0,44	0,52
Polska	17019	13263	15429	15573	100	100	100	100	0,44	0,35	0,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023); Ludność. Migracje wewnętrzne i zagraniczne. Migracje na pobyt stały wewnętrzne i zagraniczne (dane półroczne). BDL, GUS (www.bdl.stat.gov.pl, dostęp: 3.07.2023); Ludność. Stan ludności. Ludność według miejsca zamieszkania i płci. BDL, GUS (www.bdl.stat.gov.pl; dostęp: 3.07.2023).

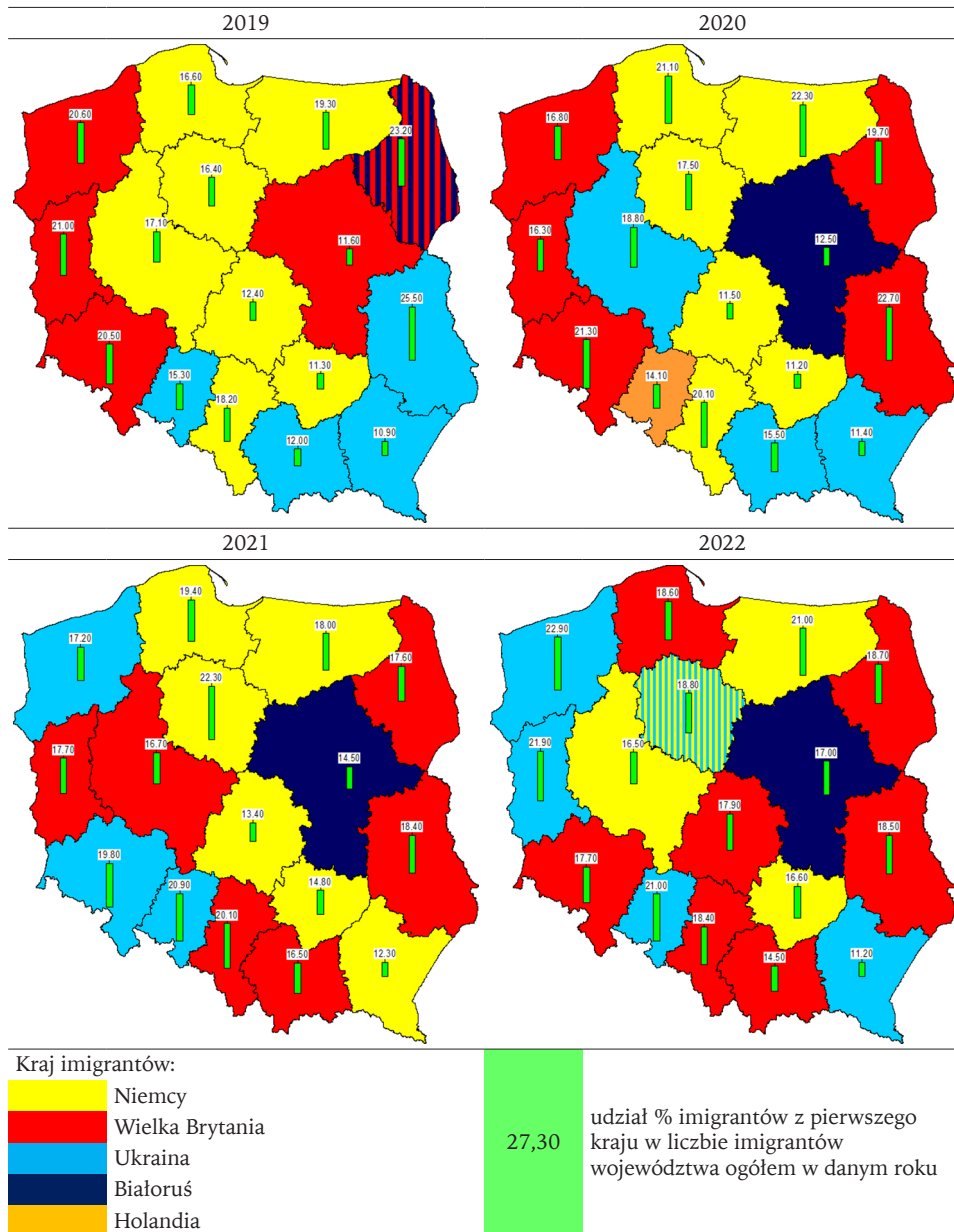
kraju pochodzi z Niemiec, które w całym badanym okresie pozostają niezmiennie pierwszym krajem imigracji dla tego obszaru (ryc. 1). Imigranci z Wielkiej Brytanii w latach 2019–2020 stanowili dominującą grupę w większości województw Polski na pozostałym obszarze. Pewnym odstępstwem charakteryzuje się województwo mazowieckie, gdzie imigranci w całym badanym okresie najczęściej pochodzili z Ukrainy, a w województwie podlaskim z Białorusi. Sytuacja jednak stopniowo ulegała zmianie, i to imigranci z Ukrainy w ostatnich latach stają się dominującą grupą przyjmowaną w coraz większej części kraju. O ile w 2019 r. stanowili oni największą grupę imigrantów w województwie mazowieckim, to już w 2022 r. przewaga ta dotyczyła sześciu województw, w tym województwa pomorskiego.

Dopełnieniem obrazu kierunków imigracji jest wskazanie także drugiego co do natężenia dominującego kraju imigracji. W tym przypadku sytuacja jest nieco bardziej zróżnicowana (ryc. 2). Województwa zachodnie (zachodniopomorskie, lubuskie, dolnośląskie) w latach 2019–2020 wyraźnie przyjmowały imigrantów z Wielkiej Brytanii, ale już od 2021 r. zaczęła się zwiększać imigracja z Ukrainy. Województwa pasa centralnego od pomorskiego i warmińsko-mazurskiego

Ryc. 1. Pierwszy kraj pochodzenia imigrantów w województwach w Polsce w latach 2019–2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022, Baza Demografia, <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>, dostęp: 03.07.2023.

Ryc. 2. Drugi kraj pochodzenia imigrantów w województwach w Polsce w latach 2019–2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022, Baza Demografia, <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>, dostęp: 03.07.2023.

Tabela 2. Trzeci, czwarty i piąty kraj pochodzenia imigrantów w Polsce w latach 2019–2022 w układzie województw

Województwo	Rok	III kraj	IV kraj	V kraj
Dolnośląskie	2019	Ukraina (13,9)	Irlandia (5,5)	USA (3,5)
	2020	Ukraina (16,6)	Holandia (3,8)	Irlandia (3,7)
	2021	Wielka Brytania (18,7)	Irlandia (4,9)	Białoruś (3,1)
	2022	Ukraina (17,4)	Holandia (5,3)	Białoruś (4,6)
Kujawsko-pomorskie	2019	Ukraina (10,2)	Irlandia (5,0)	Holandia (3,8)
	2020	Ukraina (9,9)	Irlandia (3,4) Białoruś (3,4)	Irlandia (3,4)
	2021	Ukraina (13,4)	Holandia (5,6)	Irlandia (4,8)
	2022	Niemcy (18,8) Ukraina (18,8)	Holandia (4,7)	Białoruś (4,5)
Lubelskie	2019	Niemcy (7,4)	Belgia (4,4)	Włochy (4,2)
	2020	Niemcy (8,8)	Białoruś (6,3)	Irlandia (4,6)
	2021	Niemcy (7,7)	Holandia (5,6)	Belgia (4,3)
	2022	Niemcy (9,6)	Białoruś (7,5)	Holandia (6,3)
Lubuskie	2019	Ukraina (10,5)	Holandia (6,0)	Irlandia (5,1)
	2020	Ukraina (12,7)	Holandia (5,4)	Irlandia (4,9)
	2021	Ukraina (14,6)	Holandia (7,5)	Irlandia (4,4)
	2022	Wielka Brytania (16,4)	Holandia (6,9)	Irlandia (3,6)
Łódzkie	2019	Ukraina (7,7)	Irlandia (7,1)	Holandia (4,8)
	2020	Ukraina (10,1)	Holandia (5,4) Irlandia (5,4)	Holandia (5,4)
	2021	Niemcy (13,4)	Holandia (5,0)	Irlandia (4,4)
	2022	Niemcy (13,9)	Białoruś (5,2) Holandia (5,2)	Białoruś (5,2)
Małopolskie	2019	Niemcy (9,6)	Austria (8,2)	USA (7,8)
	2020	Austria (9,1)	Niemcy (8,7)	USA (6,6)
	2021	Niemcy (8,9)	Austria (7,4)	USA (7,0)
	2022	Niemcy (9,6)	Austria (8,0)	USA (5,1)
Mazowieckie	2019	Białoruś (9,7)	Niemcy (5,2)	
	2020	Wielka Brytania (10,0)	Niemcy (6,0)	
	2021	Wielka Brytania (8,2)		Niemcy (3,8)
	2022	Wielka Brytania (7,0)		
Opolskie	2019	Wielka Brytania (14,5)	Holandia (10,7)	Irlandia (4,2)
	2020	Ukraina (13,6)	Wielka Brytania (9,8)	Irlandia (2,5)
	2021	Wielka Brytania (11,7)	Holandia (9,6)	Irlandia (3,5)
	2022	Wielka Brytania (11,7)	Holandia (9,7)	Austria (3,2)
Podkarpackie	2019	USA (9,2)	Niemcy (8,7)	Francja (8,4)
	2020	Niemcy (11,1)	USA (9,2)	Francja (9,1)
	2021	Ukraina (11,4)	USA (10,6)	Francja (7,4)
	2022	Niemcy (11,1)	Francja (9,6)	USA (8,6)
Podlaskie	2019	Belgia (12,2)	USA (11,4)	Niemcy (5,8)
	2020	Belgia (12,4)	Niemcy (6,6)	USA (6,4)
	2021	Belgia (13,9)	USA (9,8)	Niemcy (7,5)
	2022	Belgia (10,5)	USA (7,4)	Niemcy (6,1)

Województwo	Rok	III kraj	IV kraj	V kraj
Pomorskie	2019	Ukraina (8,7)	Irlandia (5,1)	Norwegia (4,9)
	2020	Ukraina (8,8)	Norwegia (5,1)	Białoruś (4,5)
	2021	Ukraina (16,0)	Białoruś (6,6)	Irlandia (4,7)
	2022	Niemcy (15,8)	Białoruś (9,9)	Holandia (3,8)
Śląskie	2019	Ukraina (9,3)	Irlandia (6,3)	Holandia (5,8)
	2020	Ukraina (12,6)	Holandia (7,6)	Irlandia (5,1)
	2021	Ukraina (14,6)	Holandia (8,3)	Irlandia (4,9)
	2022	Ukraina (15,9)	Holandia (7,4)	Białoruś (4,3)
Świętokrzyskie	2019	Włochy (6,6)	Irlandia (4,7)	Ukraina (4,7)
	2020	Irlandia (9,7)	Ukraina (9,3)	Holandia (4,9)
	2021	Ukraina (10,9)	Holandia (8,0)	Irlandia (7,7)
	2022	Ukraina (6,4)	Holandia (5,3)	Włochy (5,3)
Warmińsko-mazurskie	2019	Irlandia (5,2)	USA (4,7)	Holandia (4,3)
	2020	Holandia (6,0)	Ukraina (4,5)	Irlandia (3,8)
	2021	Ukraina (6,7)	Irlandia (5,0)	USA (4,8)
	2022	Ukraina (8,0)	Holandia (5,8)	Białoruś (4,1)
Wielkopolskie	2019	Ukraina (12,0)	Holandia (7,1)	Irlandia (5,7)
	2020	Niemcy (16,9)	Holandia (6,9)	Irlandia (4,0)
	2021	Niemcy (15,3)	Białoruś (6,1)	Holandia (5,7)
	2022	Wielka Brytania (15,7)	Białoruś (10,9)	Holandia (6,0)
Zachodnio-pomorskie	2019	Ukraina (11,9)	Norwegia (6,0)	Irlandia (3,9)
	2020	Ukraina (10,1)	Norwegia (5,3)	Holandia (4,9)
	2021	Wielka Brytania (15,0)	Norwegia (4,3)	Holandia (3,6)
	2022	Wielka Brytania (12,6)	Norwegia (4,4)	Holandia (4,2)

W nawiasie podano udział procentowy ogółu imigrantów z danego województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023).

poprzez kujawsko-pomorskie i łódzkie do świętokrzyskiego i śląskiego na drugim miejscu przyjmowały imigrantów z Niemiec, a w dwóch ostatnich badanych latach przy zwiększającej się na pierwszym miejscu imigracji z Ukrainy, drugie miejsce zaczęli zajmować imigranci z Wielkiej Brytanii. Na drugim miejscu imigranci z Wielkiej Brytanii występowali także w województwach wschodnich – podlaskim i lubelskim. Wyróżniającym się województwem jest oczywiście mazowieckie, do którego napływał wyraźny strumień imigrantów z Białorusi. Zaznaczyć należy również ponad 14-procentowy udział imigrantów z Holandii w województwie opolskim w 2020 r., który przewyższył w tym czasie nawet imigrację z Ukrainy.

Biorąc pod uwagę dwie pierwsze najliczniejsze destynacje imigracji, w czterech województwach (podlaskie, łódzkie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie) nie zaobserwowano zwiększonej imigracji z Ukrainy, do tego stopnia, żeby udział imigrantów z tego kraju znalazł się na dwóch pierwszych miejscach.

W analizie dwóch pierwszych destynacji ruchu migracyjnego w poszczególnych województwach można dostrzec trendy ogólnokrajowe, w których dominują w zasadzie trzy kierunki: Niemcy, Wielka Brytania i Ukraina, a w województwie

mazowieckim i podlaskim także Białoruś. Spojrzenie na dalsze kierunki imigracji (tab. 2) znacznie bardziej wskazuje na powiązania z trendami globalnymi migracji, tak jak w województwie mazowieckim, gdzie bardzo dużą część imigrantów stanowią mieszkańcy Wietnamu, a w 2022 r. z Rosji, czy jeszcze silniejsze powiązania z Polonią mieszkającą w różnych częściach świata. Częściowo są to osoby związane z migracjami zarobkowymi lub edukacyjnymi przekształcającymi się w zarobkowe. Powiązania takie z Irlandią i Holandią wykazuje aż 12 województw. Dodatkowo należy wspomnieć o wyróżniającej się imigracji ze Stanów Zjednoczonych do województwa małopolskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego czy z Belgii do województwa lubelskiego albo z Francji do województwa podkarpackiego. W regionach nadmorskich zauważa się natomiast dosyć silną imigrację z krajów nadbałtyckich, co uwidacznia się przeciętnie 5-procentową imigracją z Norwegii w województwie zachodniopomorskim oraz 4-procentową w województwie pomorskim. Imigracja ze Szwecji w tych województwach kształtuje się przeciętnie na poziomie 2,5% ogółu imigracji na tym terenie.

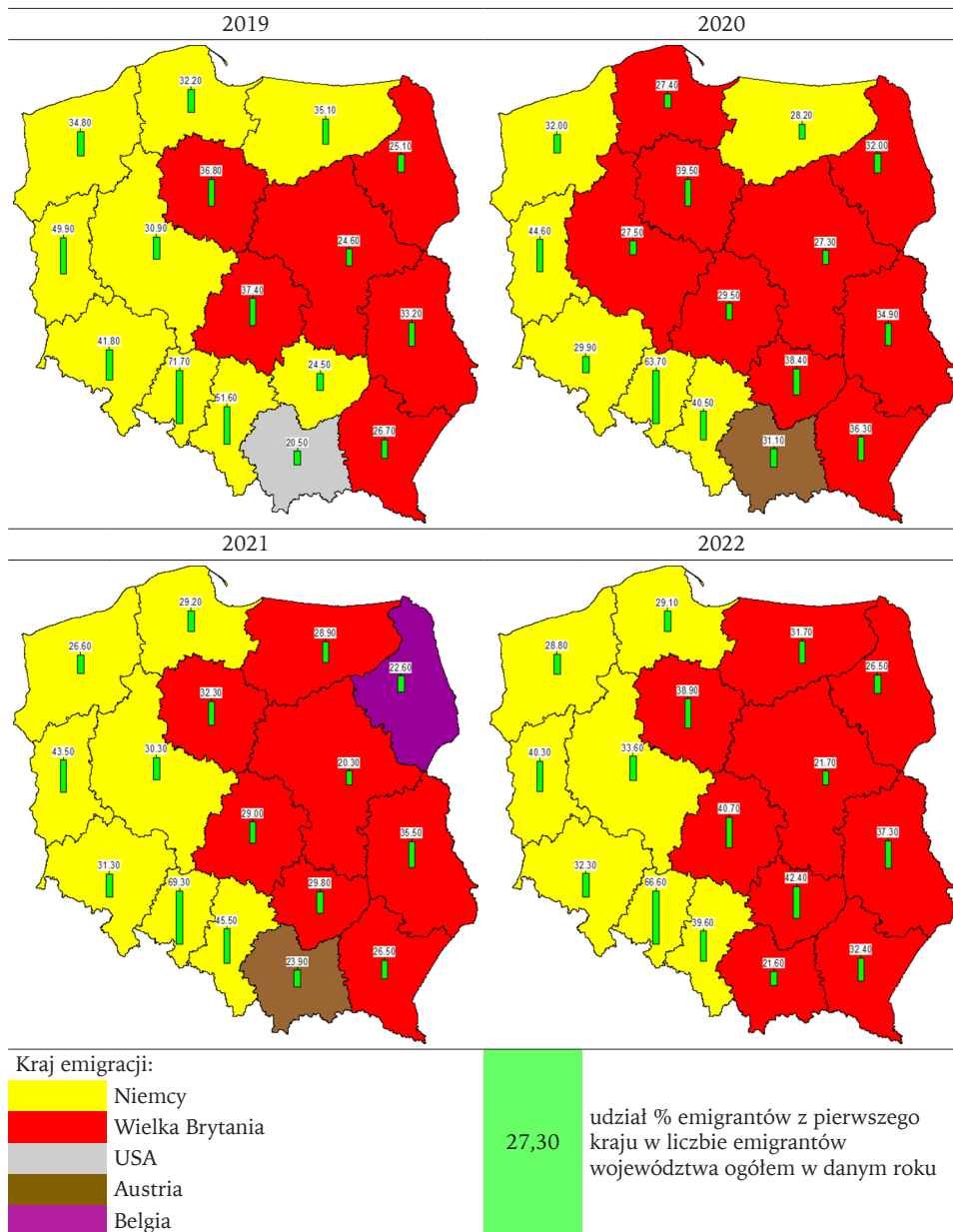
Emigracja

Natężenie emigracji z poszczególnych województw Polski przybierało odmienny obraz niż w przypadku imigracji (tab. 3). Województwem o najwyższym wskaźniku emigracji w całym badanym okresie pozostawało województwo śląskie, chociaż udział procentowy emigrantów z tego obszaru w ogólnej liczbie emigrantów zmniejszył się z 19,32% w 2019 r. do 15,65% w 2022 r. Wysokim poziomem emigracji charakteryzowały się także województwa małopolskie, dolnośląskie i opolskie, co potwierdza liczba emigrantów na 1000 ludności. Województwa nadmorskie (pomorskie i zachodniopomorskie), ale również wielkopolskie pozostawały w grupie województw o średnim natężeniu emigracji, skupiając przeciętnie 6,5–7,5% ogólnej emigracji w kraju. Z kolei najsłabsze strumienie emigracji zanotowano w województwie świętokrzyskim i podlaskim.

Wyjazdy na pobyt stały według pierwszego kraju migracyjnego dzieliły Polskę zasadniczo na województwa o dominującej emigracji do dwóch krajów, tj. do Niemiec i Wielkiej Brytanii (ryc. 3), przy czym w województwach zachodnich dominowały wyjazdy do Niemiec, a w centralnych i wschodnich do Wielkiej Brytanii. Pewna odmienność charakteryzowała województwo małopolskie, gdyż emigracja z tego regionu skierowana była w dominującej części w 2019 r. do Stanów Zjednoczonych, a w latach 2020–2021 do Austrii. Duży udział wyjazdów (22,6%) zanotowano także z województwa podlaskiego do Belgii.

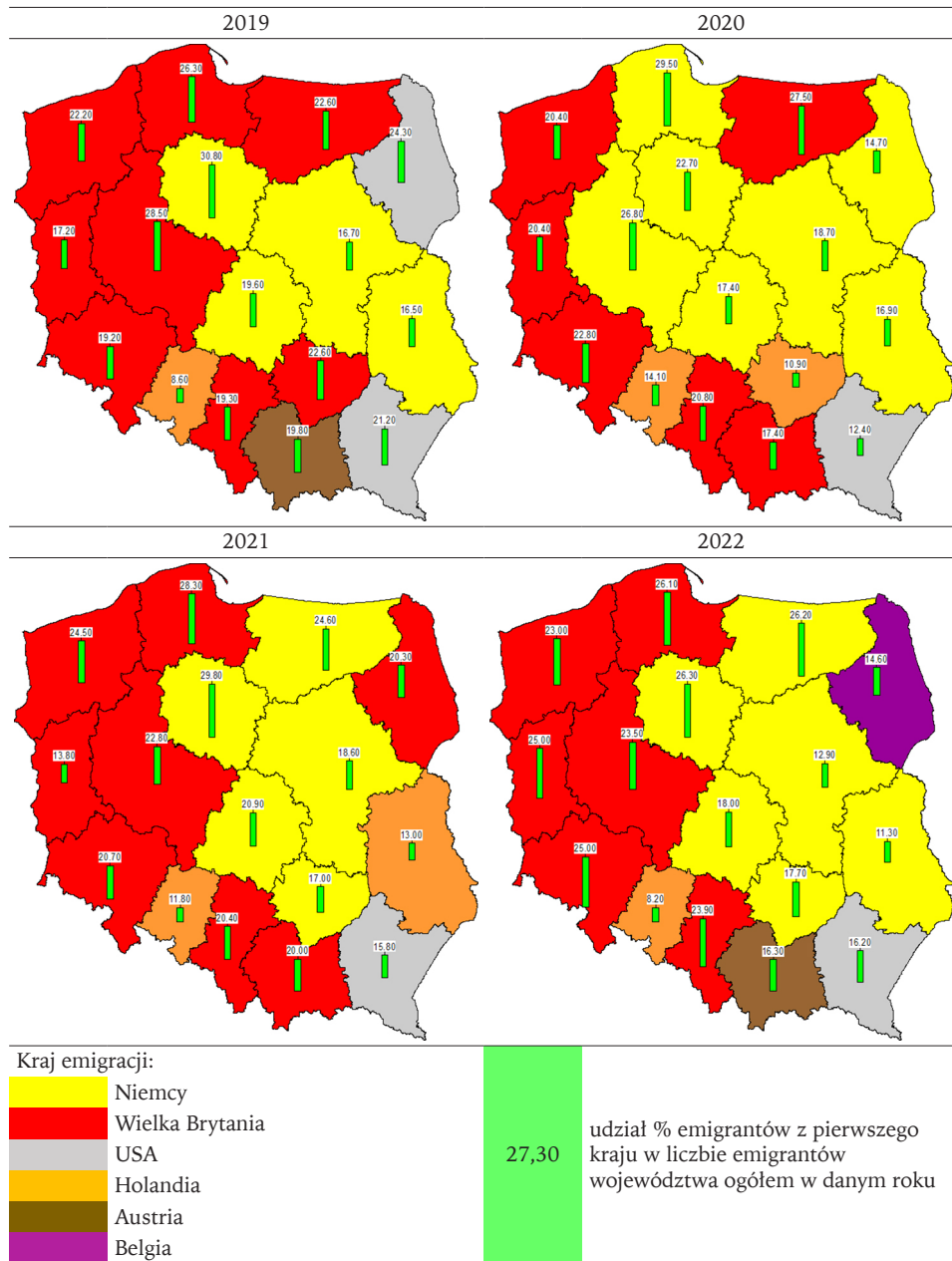
Emigracja według kierunków cechowała się więc stosunkowo względną stałością, a tylko sporadycznie w niektórych latach dominującym kierunkiem emigracji stawał się drugi kraj emigracji z innych okresów, np. w województwie pomorskim, warmińsko-mazurskim czy wielkopolskim.

Natężenie emigracji do pierwszego (dominującego) kraju w całym strumieniu emigracji z danego województwa wskazywało na dosyć szeroki wachlarz: od przeciętnie nieco ponad 20% w województwie małopolskim do przeciętnie blisko

Ryc. 3. Pierwszy kraj wyjazdów emigrantów w województwach w Polsce w latach 2019–2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022, Baza Demografia, <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>, dostęp: 03.07.2023.

Ryc. 4. Drugi kraj wyjazdów emigrantów w województwach w Polsce w latach 2019–2022
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022, Baza Demografia, <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>, dostęp: 03.07.2023.

Tabela 3. Natężenie emigracji w Polsce w latach 2019–2022 w układzie województw

Województwo	Liczba emigrantów [osoby]				Udział procentowy w ogólnej liczbie emigrantów				Liczba emigrantów na 1000 ludności		
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021
dolnośląskie	1012	803	1051	1356	9,44	9,15	8,76	9,95	0,35	0,28	0,36
kujawsko-pomorskie	402	370	523	640	3,75	4,21	4,36	4,69	0,19	0,18	0,26
lubelskie	328	301	391	512	3,06	3,43	3,26	3,76	0,16	0,15	0,19
lubuskie	389	285	347	404	3,63	3,25	2,89	2,96	0,38	0,29	0,35
łódzkie	337	305	383	484	3,14	3,47	3,19	3,55	0,14	0,13	0,16
małopolskie	1055	1031	1324	1407	9,84	11,74	11,03	10,32	0,31	0,30	0,39
mazowieckie	407	411	644	889	3,79	4,68	5,37	6,52	0,08	0,07	0,12
opolskie	942	813	1138	979	8,78	9,26	9,48	7,18	0,96	0,85	1,20
podkarpackie	546	531	646	759	5,09	6,05	5,38	5,57	0,26	0,25	0,31
podlaskie	267	150	212	226	2,49	1,71	1,77	1,66	0,23	0,13	0,18
pomorskie	797	634	870	1182	7,43	7,22	7,25	8,67	0,34	0,27	0,37
śląskie	2072	1415	2138	2133	19,32	16,12	17,81	15,65	0,46	0,32	0,49
świętokrzyskie	106	138	218	243	0,99	1,57	1,82	1,78	0,09	0,12	0,18
warmińsko-mazurskie	513	426	634	676	4,78	4,85	5,28	4,96	0,36	0,31	0,46
wielkopolskie	755	574	813	948	7,04	6,54	6,77	6,95	0,22	0,16	0,23
zachodniopomorskie	798	593	670	795	7,44	6,75	5,58	5,83	0,47	0,36	0,41
Polska	10726	8780	12002	13633	100	100	100	100	0,28	0,23	0,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023); Ludność. Migracje wewnętrzne i zagraniczne. Migracje na pobyt stały wewnętrzne i zagraniczne (dane półroczne). BDL, GUS (www.bdl.stat.gov.pl; dostęp: 3.07.2023); Ludność. Stan ludności. Ludność według miejsca zamieszkania i płci. BDL, GUS (www.bdl.stat.gov.pl; dostęp: 3.07.2023).

70% w województwie opolskim. W regionach nadmorskich koncentracja ta w badanym okresie oscylowała w granicach 27,4–32,2% w województwie pomorskim i 26,6–34,8% w województwie zachodniopomorskim, sugerując większą dywersyfikację strumieni emigracyjnych w pozostałych kierunkach.

Emigracja do drugiego kraju według rankingu dominacji wykazywała nieco większą różnorodność kierunków, aczkolwiek dotyczyło to województw Polski południowej i wschodniej (ryc. 4). W województwach zachodnich drugim krajem emigracji, pod względem natężenia, pozostawała Wielka Brytania, a w województwach centralnych Niemcy. Łączne udziały emigracji w tych dwóch kierunkach obejmowały 50–60% całości emigracji z danego województwa.

Na uwagę zasługuje województwo opolskie, gdzie drugim krajem wyjazdów była Holandia z przeciętnie 10-procentowym udziałem emigrantów w analizowanym okresie. Holandia jako drugi kraj emigracji pojawiła się także w województwie świętokrzyskim w 2020 r. oraz lubelskim w 2021 r. Z kolei z województwa małopolskiego emigrowano na drugim miejscu do Austrii, a z województwa podkarpackiego do Stanów Zjednoczonych. Województwo podlaskie natomiast,

Tabela 4. Trzeci, czwarty i piąty kraj emigracji w Polsce w latach 2019–2022 w układzie województw

Województwo	Rok	III kraj	IV kraj		V kraj	
Dolnośląskie	2019	Holandia (6,2)	Irlandia (4,4)		Kanada (3,6)	
	2020	Holandia (10,8)	Austria (5,0)	Irlandia (5,0)	Austria (5,0)	Irlandia (5,0)
	2021	Holandia (10,0)	Irlandia (5,9)		Austria (3,5)	
	2022	Holandia (6,9)	Szwajcaria (4,4)	Irlandia (4,4)	Szwajcaria (4,4)	Irlandia (4,4)
Kujawsko-pomorskie	2019	Holandia (7,0)	Irlandia (3,5)	Norwegia (3,5)	Irlandia (3,5)	Norwegia (3,5)
	2020	Holandia (14,9)	Norwegia (5,7)		Irlandia (3,0)	
	2021	Holandia (10,5)	Norwegia (4,4)		Belgia (3,8)	
	2022	Holandia (5,6)	Norwegia (5,3)		Irlandia (3,8)	
Lubelskie	2019	USA (12,5)	Holandia (7,9)		Szwecja (5,5)	
	2020	Holandia (16,6)	Irlandia (4,7)		Szwajcaria (4,3)	
	2021	Niemcy (12,5)	Belgia (8,4)		Włochy (6,1)	
	2022	Holandia (10,0)	Irlandia (6,3)		Norwegia (4,9)	
Lubuskie	2019	Holandia (7,2)	Belgia (3,9)		Dania (2,6)	Hiszpania (2,6) Norwegia (2,6)
	2020	Holandia (12,3)	Belgia (4,2)		Szwecja (2,5)	
	2021	Holandia (11,5)	Irlandia (4,3)		Norwegia (3,5)	
	2022	Holandia (7,7)	Norwegia (4,2)		Irlandia (3,2)	
	Łódzkie	2019	Szwajcaria (6,5)	Holandia (6,2)		Irlandia (5,0)
2020		Holandia (15,7)	Belgia (5,2)		Irlandia (4,9)	
2021		Holandia (13,1)	Irlandia (5,0)		Dania (3,1)	Francja (3,1) Norwegia (3,1)
2022		Holandia (6,2)	Norwegia (5,4)		USA (3,5)	
Małopolskie		2019	Wielka Brytania (19,6)	Niemcy (10,9)		Holandia (4,0)
	2020	Niemcy (12,3)	USA (12,2)		Holandia (4,1)	
	2021	USA (12,7)	Niemcy (7,6)		Irlandia (5,3)	
	2022	USA (14,4)	Niemcy (10,4)		Irlandia (5,4)	
	Mazowieckie	2019	Holandia (8,6)	Szwajcaria (6,4)		Norwegia (4,9)
2020		Holandia (7,1)	Szwajcaria (6,1)		Norwegia (3,4)	Szwecja (3,4)
2021		Holandia (8,2)	Szwajcaria (7,0)		Norwegia (5,3)	
2022		Szwajcaria (8,4)	Holandia (7,5)		Hiszpania (5,4)	
Opolskie		2019	Wielka Brytania (8,2)	Austria (2,9)		Belgia (1,5)
	2020	Wielka Brytania (8,7)	Austria (3,9)		Irlandia (2,1)	
	2021	Wielka Brytania (6,9)	Austria (2,7)		Norwegia (1,1)	Szwajcaria (1,1)
	2022	Wielka Brytania (7,5)	Austria (3,1)		Irlandia (2,6)	
	Podkarpackie	2019	Niemcy (9,3)	Holandia (7,3)		Francja (4,9)
2020		Niemcy (9,6)	Austria (7,3)		Irlandia (7,2)	
2021		Niemcy (11,5)	Holandia (9,9)		Austria (6,8)	
2022		Niemcy (13,0)	Holandia (5,9)		Irlandia (4,5)	

Województwo	Rok	III kraj	IV kraj	V kraj
Podlaskie	2019	Niemcy (12,0)	Belgia (11,6)	Włochy (3,4)
	2020	Belgia (10,7)	Holandia (8,7)	USA (5,3)
	2021	USA (18,4)	Niemcy (14,2)	Holandia (4,7)
	2022	Niemcy (13,3)	USA (10,6)	Holandia (5,3) Norwegia (5,3)
Pomorskie	2019	Holandia (6,9)	Norwegia (5,1)	Szwecja (3,9) USA (3,9)
	2020	Holandia (8,2)	Irlandia (4,9)	Norwegia (4,7)
	2021	Holandia (7,0) Norwegia (7,0)	Holandia (7,0) Norwegia (7,0)	Irlandia (5,1)
	2022	Norwegia (7,8)	Irlandia (5,4)	Szwecja (4,3)
Śląskie	2019	Holandia (7,8)	USA (3,3)	Irlandia (3,2)
	2020	Holandia (14,1)	Irlandia (4,2)	Austria (3,3)
	2021	Holandia (9,6)	Austria (3,8)	Irlandia (3,6)
	2022	Holandia (8,7)	Irlandia (4,0)	Norwegia (3,0)
Świętokrzyskie	2019	Austria (12,3)	Włochy (7,5)	Holandia (6,6) USA (6,6)
	2020	Niemcy (10,1)	Austria (9,4)	Irlandia (7,2)
	2021	Holandia (10,1)	Austria (6,4)	Włochy (5,5)
	2022	Holandia (7,0)	Irlandia (5,8)	Norwegia (3,7)
Warmińsko-mazurskie	2019	USA (8,0)	Holandia (7,0)	Irlandia (5,3)
	2020	Holandia (10,1)	USA (9,4)	Norwegia (4,5)
	2021	Holandia (9,8)	USA (6,5)	Dania (4,3) Irlandia (4,3)
	2022	Norwegia (7,4)	Holandia (6,4)	Irlandia (6,1)
Wielkopolskie	2019	Holandia (11,3)	Irlandia (4,5)	Belgia (4,1)
	2020	Holandia (16,9)	Irlandia (4,2)	Dania (3,1) Hiszpania (3,1)
	2021	Holandia (13,7)	Irlandia (4,4)	Dania (3,7)
	2022	Holandia (10,9)	Irlandia (5,0)	Norwegia (3,6)
Zachodnio-pomorskie	2019	Norwegia (7,4)	Holandia (6,8)	Irlandia (5,1)
	2020	Holandia (8,6)	Dania (8,3)	Norwegia (7,3)
	2021	Holandia (11,3)	Norwegia (9,9)	Irlandia (5,1)
	2022	Norwegia (10,6)	Holandia (7,8)	Irlandia (4,5)

W nawiasie podano udział procentowy ogółu emigrantów z danego województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023).

co zaznaczyło się także w trendach imigracyjnych, wykazuje związki ze Stanami Zjednoczonymi i Belgią.

Uzupełnieniem kierunków emigracji z poszczególnych województw jest analiza trzech kolejnych w rankingu krajów emigracyjnych (tab. 4). W tym wypadku w wielu województwach emigracja do Holandii pojawia się na trzecim miejscu, a we wszystkich pozostałych na czwartym lub piątym. Najsłabsze relacje w tym

kierunku wykazywało województwo małopolskie, gdzie Holandia pojawiła się jako piąty kraj emigracyjny tylko w latach 2019–2020.

Spośród innych najczęstszych kierunków emigracyjnych występowała emigracja do Irlandii, Norwegii, Szwajcarii, Belgii, USA, Danii. Większe zależności emigracyjne z krajami bałtyckimi (Holandia, Dania, Belgia, Norwegia, Szwecja) występują w województwach północnych – pomorskim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, a nawet wielkopolskim niż w innych regionach. Województwa południowej i wschodniej Polski (dolnośląskie, podkarpackie, lubelskie, małopolskie, śląskie, świętokrzyskie) nakierowane są na kraje Europy zachodniej i południowej, takie jak Austria, Szwajcaria, Francja, Hiszpania, Włochy, a także pozaeuropejskie – Stany Zjednoczone.

Saldo migracji zagranicznych

Efektom przepływów imigracyjnych i emigracyjnych dla poszczególnych województw jest saldo migracji, pokazujące procesy migracyjne, mogące mieć wpływ na stan i strukturę ludności w tych jednostkach. Generalnie dla całego kraju saldo

Tabela 5. Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały w Polsce w latach 2019–2022 w układzie województw

Województwo	Saldo migracji zagranicznych [osoby]				Saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności		
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021
Dolnośląskie	624	549	265	-106	0,22	0,19	0,09
Kujawsko-pomorskie	255	94	15	-82	0,12	0,05	0,01
Lubelskie	464	347	255	185	0,22	0,17	0,13
Lubuskie	144	125	104	90	0,14	0,13	0,11
Łódzkie	314	140	139	79	0,13	0,06	0,06
Małopolskie	958	569	704	558	0,28	0,17	0,21
Mazowieckie	2 307	1 749	2 154	1 906	0,43	0,32	0,39
Opolskie	-445	-372	-625	-484	-0,45	-0,39	-0,66
Podkarpackie	512	270	263	139	0,24	0,13	0,13
Podlaskie	427	384	443	383	0,36	0,33	0,39
Pomorskie	383	253	169	-124	0,16	0,11	0,07
Śląskie	-442	-189	-793	-652	-0,10	-0,04	-0,18
Świętokrzyskie	257	130	93	40	0,21	0,11	0,08
Warmińsko-mazurskie	21	22	-172	-191	0,01	0,02	-0,13
Wielkopolskie	257	266	201	130	0,07	0,08	0,06
Zachodniopomorskie	147	146	189	68	0,09	0,09	0,11
Polska	6 183	4 483	3 404	1 939	0,16	0,12	0,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tabela 2z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i płci migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023); Ludność. Migracje wewnętrzne i zagraniczne. Migracje na pobyt stały wewnętrzne i zagraniczne (dane półroczne). BDL, GUS (www.bdl.stat.gov.pl; dostęp: 3.07.2023); Ludność. Stan ludności. Ludność według miejsca zamieszkania i płci. BDL, GUS (www.bdl.stat.gov.pl; dostęp: 3.07.2023).

migracji zagranicznych na pobyt stały jest dodatnie i rzeczywiście wskazuje na zmianę trendów migracyjnych prowadzących do postrzegania Polski jako kraju imigracyjnego. Sytuacja taka nie występuje jednak we wszystkich województwach (tab. 5). O ile w większości saldo migracji zagranicznych na pobyt stały jest dodatnie, o tyle są regiony mające nadal charakter emigracyjny. Ten typ dostrzegalny jest wyraźnie w dwóch województwach: opolskim i śląskim. Trendy takie utrzymują się tam od wielu dekad i, jak wskazują liczne badania (Jończy 2003, Dybowska 2013, Heffner, Solga 2014, Heffner 2018, 2023, Rakowski 2022, Kuźmicka 2023, Rauziński 2023), są uwarunkowane historycznie i politycznie.

W okresie rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19, a następnie niepokoju w postaci wybuchu wojny na Ukrainie, saldo migracji niemal we wszystkich regionach uległo zmniejszeniu, do tego stopnia, że w niektórych województwach zaczęło przyjmować wartości ujemne (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie).

Kierunki przepływów przeanalizowano, wskazując maksymalnie 5, przy założeniu, że brane są pod uwagę tylko te kierunki, w których saldo migracji jest równe lub większe niż 10 osób (tab. 6). W takim ujęciu, przyglądając się migracjom netto w poszczególnych województwach według kierunku przepływu, można zauważyć zachowania typowe dla trendów ogólnokrajowych. Kierunkami emigracyjnymi dla całości kraju w badanym okresie były Niemcy, Holandia, Austria, Szwajcaria (w różnej kolejności). Od 2021 r. wzrosła siła ubytków ludności wyjeżdżających do Norwegii, a zupełnie nowa sytuacja zarysowała się w 2022 r., kiedy ponownie ujemny bilans migracyjny wystąpił w przypadku Wielkiej Brytanii. Nie bez znaczenia, oprócz zarysowanych wyżej czynników migracyjnych, miało wyjście Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej w 2020 r. i wiele obaw wynikających z tego faktu dla potencjalnych emigrantów na pobyt stały. Z drugiej strony kierunkami imigracyjnymi w całym badanym okresie bezwzględnie były Ukraina i Białoruś. Początkowo (2019–2020) dodatni bilans migracyjny występował z Wielkiej Brytanii i Włoch oraz Irlandii (2019). Od roku 2021 wyraźnie na znaczeniu zyskały kierunki imigracji z Rosji, Kazachstanu i Wietnamu.

W poszczególnych województwach uwidacznia się jednak swoiste przywiązanie do kierunków migracji, co zaznaczono już przy analizie imigracji i emigracji. Dodatkowo saldo migracji występowało w całym badanym okresie w przypadku województwa podlaskiego z Belgią i Stanami Zjednoczonymi, a także Wielką Brytanią. Należy podkreślić, że właśnie w tym regionie czołowym kierunkiem imigracyjnym pozostaje Białoruś o niemal trzy- lub czterokrotnie większym saldzie migracji niż w przypadku drugiego wskazanego kierunku. W województwie podkarpackim natomiast dodatni bilans utrzymał się w odniesieniu do Francji, a imigracja z Białorusi nie znalazła się w tym województwie na czołowych miejscach. Pojawiały się też inne kierunki imigracyjne, takie jak Chiny (mazowieckie – 2022), Litwa (pomorskie – 2021), Turcja (śląskie – 2021), Rumunia (śląskie – 2022), Kanada (zachodniopomorskie – 2021).

Kierunki migracji w dużej części województw pozostają zgodne z tendencjami ogólnokrajowymi, ale siła emigracji w niektórych regionach jest znacznie słabsza. Wskazuje na to m.in. brak kierunków emigracyjnych (gdzie saldo ujemne

Tabela 6. Główne kierunki imigracyjne i emigracyjne (TOP-5) na pobyt stały według rankingu natężenia w województwach w Polsce w latach 2019–2022

Województwo	Kierunki imigracyjne (dodatnie saldo migracji – 10 osób i więcej)					Kierunki emigracyjne (ujemne saldo migracji – 10 osób i więcej)				
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2021	
Dolnośląskie	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Irlandia, USA	Ukraina, W. Brytania, Niemcy, Białoruś, Kazachstan	Ukraina, Białoruś, W. Brytania, Kazachstan, Rosja	Ukraina, Białoruś, Kazachstan/ Kanada, Rosja	Niemcy, Holandia, Szwajcaria	Holandia, Austria, Belgia, Norwegia/, Szwajcaria	Holandia, Szwajcaria, Belgia, Austria, Norwegia	Holandia, Szwajcaria, Belgia, Austria, Norwegia	Holandia, Szwajcaria, Belgia, Austria, Norwegia	
Kujawsko-pomorskie	W. Brytania, Ukraina, Irlandia, Białoruś	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Włochy	Ukraina, Białoruś	Ukraina, Białoruś	Niemcy	Holandia, Norwegia	Holandia, Norwegia	Niemcy, Holandia, Szwecja, Belgia, Norwegia		
Lubelskie	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Belgia, Irlandia	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Irlandia/, Rosja, Irlandia/, Włochy	Ukraina, Białoruś, Irlandia, Rosja/, USA	Ukraina, Białoruś	USA, Szwecja	Holandia	Holandia	W. Brytania, Holandia		
Lubuskie	Ukraina, W. Brytania, Irlandia, Białoruś	Ukraina, Niemcy, Irlandia, Białoruś	Ukraina, W. Brytania	Ukraina, Bułgaria, Białoruś	–	Holandia	Holandia	–		
Łódzkie	W. Brytania, Ukraina, Irlandia, Niemcy/, Kazachstan	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Włochy, Francja	Ukraina, W. Brytania, Białoruś	Ukraina, Białoruś, Rosja	Szwajcaria	Holandia, Dania	Holandia, Niemcy	Holandia, Niemcy		
Małopolskie	W. Brytania, Ukraina, Niemcy, Irlandia, Włochy	Ukraina, W. Brytania, Irlandia, Włochy, Białoruś	Ukraina, Niemcy, W. Brytania, Białoruś, Rosja	Ukraina, Białoruś, Niemcy, Włochy	USA, Austria, Szwajcaria	Austria, USA, Holandia, Szwajcaria	Austria, USA, Holandia, Szwajcaria	Austria, Szwajcaria, USA, Holandia, Irlandia		

Województwo	Kierunki imigracyjne (dodatnie saldo migracji – 10 osób i więcej)					Kierunki emigracyjne (ujemne saldo migracji – 10 osób i więcej)					
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021
Mazowieckie	Ukraina, Białoruś, W. Brytania, Wietnam, USA	Ukraina, Białoruś, Wietnam, W. Brytania, Rosja	Ukraina, Białoruś, Wietnam, W. Brytania, Rosja	Ukraina, Białoruś, Wietnam, Rosja, Chiny	Ukraina, Białoruś, Wietnam, Rosja, Chiny	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria	Szwajcaria, Niemcy, Austria
Opolskie	Ukraina, Irlandia, Białoruś	Ukraina	Ukraina, Kazachstan	Ukraina, Białoruś	Ukraina, Białoruś	Niemcy, Holandia, Austria	Niemcy, Holandia, W. Brytania, Austria	Niemcy, Holandia, W. Brytania, Austria	Niemcy, Holandia, W. Brytania, Austria, Szwajcaria	Niemcy, Holandia, W. Brytania, Austria, Belgia	Niemcy, Holandia, W. Brytania, Austria, Szwajcaria
Podkarpackie	W. Brytania, Ukraina, Francja, Niemcy, Irlandia	Ukraina, W. Brytania, Francja, Niemcy, Włochy	Ukraina, W. Brytania, Niemcy, Francja, Włochy	Ukraina, W. Brytania, Belgia, Ukraina, USA	Ukraina, Francja, Kanada, W. Brytania	USA, Holandia	USA, Holandia	USA, Holandia	USA, Holandia	Austria	Holandia, Austria, Belgia
Podlaskie	Białoruś, W. Brytania, Belgia, Ukraina, USA	Białoruś, W. Brytania, Belgia, USA, Ukraina	Białoruś, W. Brytania, Belgia, Ukraina, USA	Białoruś, W. Brytania, Belgia, Ukraina, USA	Białoruś, W. Brytania, Belgia, Ukraina, USA	-	-	-	-	-	-
Pomorskie	W. Brytania, Ukraina, Białoruś, Irlandia, Rosja	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Rosja/Włochy, Norwegia	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Rosja, Litwa	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Rosja, Litwa	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Rosja, Włochy	Niemcy	Niemcy	Niemcy	Holandia	Holandia	Niemcy, W. Brytania, Holandia, Norwegia
Śląskie	Ukraina, W. Brytania, Włochy, Irlandia, Białoruś	Ukraina, Włochy, Białoruś, Rosja, W. Brytania	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Turcja	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Rosja, Rumunia	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, Rosja, Rumunia	Niemcy, Holandia, USA, Austria/ Szwajcaria	Niemcy, Holandia, USA, Austria/ Szwajcaria	Niemcy, Holandia, Austria, Dania, Szwajcaria	Niemcy, Holandia, Austria, Dania, Szwajcaria	Niemcy, W. Brytania, Holandia, Austria, Szwajcaria	Niemcy, W. Brytania, Holandia, Austria, Szwajcaria

Województwo	Kierunki imigracyjne (dodatnie saldo migracji – 10 osób i więcej)				Kierunki emigracyjne (ujemne saldo migracji – 10 osób i więcej)		
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021
Świętokrzyskie	W. Brytania, Ukraina, Włochy, Irlandia/ Niemcy/ Norwegia	W. Brytania, Ukraina, Irlandia/ Niemcy	Ukraina, W. Brytania, Irlandia, USA	Ukraina	–	–	Austria
Warmińsko-mazurskie	W. Brytania, Ukraina, Białoruś, Rosja, Islandia	W. Brytania, Ukraina, Białoruś, Francja	Ukraina, Rosja, Białoruś	Ukraina, Białoruś, Rosja	Niemcy, USA, Holandia	USA, Niemcy, Holandia	Niemcy, Holandia, W. Brytania, Dania, USA
Wielkopolskie	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Irlandia, Kazachstan	Ukraina, Białoruś, Kazachstan, W. Brytania, Włochy	Ukraina, Białoruś, Rosja, Kazachstan, Moldawia	Ukraina, Białoruś, Rosja	Niemcy, Holandia/Belgia	Holandia, Niemcy, Hiszpania	Niemcy, Holandia, Dania, Szwajcaria/ W. Brytania
Zachodniopomorskie	Ukraina, Białoruś, W. Brytania, Rosja, Francja	Ukraina, Niemcy, Białoruś, Włochy	Ukraina, Niemcy, Białoruś, Kanada	Ukraina, Białoruś, Rosja	Holandia, Niemcy, Szwajcaria	Dania, Holandia	Holandia, W. Brytania, Norwegia, Szwajcaria, Szwecja
Polska	Ukraina, W. Brytania, Białoruś, Irlandia, Włochy	Ukraina, Białoruś, W. Brytania, Włochy, Rosja	Ukraina, Białoruś, Rosja, Kazachstan, Wietnam	Ukraina, Białoruś, Rosja, Wietnam, Kazachstan	Niemcy, Holandia, Szwajcaria, Austria, Luksemburg	Holandia, Niemcy, Austria, Szwajcaria, Dania	Niemcy, Holandia, Austria, Szwajcaria, Norwegia

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tabela 14z. Migracje zagraniczne na pobyt stały ludności według krajów i województw migrantów za lata 2019–2022. Baza Demografia (<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/>; dostęp: 3.07.2023).

jest powyżej 10 osób) w województwach podlaskim czy świętokrzyskim, w których tylko w 2021 r. zaznaczyła się emigracja do Austrii. W wielu województwach założony bilans osiągnięto wyłącznie dla jednego lub dwóch kierunków emigracyjnych, przy czym należy zaznaczyć, że od roku 2021 następuje zwiększenie liczby kierunków emigracyjnych. Województwa opolskie i śląskie wykazują stałą najsilniejszą tendencję emigracyjną do Niemiec, kierunek ten dominuje również w województwach: pomorskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim oraz dolnośląskim. W przypadku Mazowsza największą wartość salda emigracji zanotowano dla Szwajcarii, a w Małopolsce dla Stanów Zjednoczonych oraz Szwajcarii i Austrii.

Z pewnością saldo migracji wskazuje w badanym okresie stale zwiększającą się siłę osiedlania się w całym kraju na pobyt stały migrantów z Ukrainy i Białorusi. W obliczu zagrożeń i niepewności polityczno-społecznej wzrosła także siła osiedleń z Rosji, chociaż w tym przypadku o znacznie mniejszym natężeniu. Z drugiej strony słabnąca fala emigracji w warunkach ograniczenia przemieszczania się z powodu COVID-19 ponownie wzrasta, co uwidacznia się w zmniejszającym się saldzie migracji dla trendów ogólnokrajowych, jednak z wyraźną specyfiką regionalną zarówno pod względem ilościowym, jak i wyboru kierunków tych przepływów.

Podsumowanie

Migracje zagraniczne na pobyt stały w zależności od nasilenia wpływają na potencjał demograficzny oraz struktury demograficzne, mogą powodować implikacje w kontekście społecznym, kulturowym, gospodarczym czy nawet politycznym. Istotne jest więc stałe monitorowanie oraz diagnozowanie natężenia i kierunków migracyjnych, także na poziomie wojewódzkim, bowiem może w istotny sposób warunkować regionalną politykę ludnościową, a pośrednio politykę społeczną i gospodarczą. Szczególnego znaczenia nabierają te zjawiska w okresie różnego rodzaju turbulencji, ponieważ w krótkim czasie mogą doprowadzić do zachwiania równowagi.

Badania wskazują, że Polska w okresie zagrożeń czy to pandemią COVID-19, czy to niepokojami politycznymi związanymi z bliskością wojny na Ukrainie, ale też decyzjami wynikającymi z kryzysu migracyjnego czy wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej, przekształca się z kraju emigracyjnego w państwo imigracyjne. Nie wszystkie województwa w Polsce cechuje podobieństwo w tym zakresie, i tak np. województwa opolskie i śląskie utrzymują od dekad emigracyjny charakter.

Największy strumień imigracji na pobyt stały kierował się w badanym okresie do dwóch województw: mazowieckiego i małopolskiego (łącznie 30% imigrantów), a w dalszej kolejności do śląskiego i dolnośląskiego (łącznie 20% imigrantów). W przypadku ruchów emigracyjnych najwyższym poziomem natężenia wyjazdów na pobyt stały wyróżniały się województwa: małopolskie, dolnośląskie i opolskie. W konsekwencji największe dodatnie saldo migracji zagranicznych na

pobyt stały w całym badanym okresie wystąpiło w województwie mazowieckim, przewyższając ponadtrzykrotnie saldo w województwie małopolskim. Ujemne saldo migracji o najwyższym natężeniu wystąpiło w województwach: śląskim i opolskim, aczkolwiek na skutek wspomnianych turbulencji saldo migracji niemal we wszystkich regionach uległo zmniejszeniu do tego stopnia, że w niektórych województwach zaczęło przyjmować wartości ujemne (dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie).

Dominujące kierunki migracji na pobyt stały ulegały zmianom w poszczególnych regionach. Województwa zachodnie przez cały badany okres utrzymywały największy poziom imigracji z Niemiec, województwo podlaskie z Białorusi, a mazowieckie z Ukrainy (ryc. 1). Pozostałe województwa o dominującym początkowo kierunku imigracji z Wielkiej Brytanii w coraz większym stopniu stały się celem imigracji z Ukrainy (od 2020 r. – lubelskie, od 2021 r. – wielkopolskie, małopolskie, od 2022 r. – pomorskie i łódzkie).

Większą stałością charakteryzowały się regiony Polski w zakresie ruchu emigracyjnego. Wyjazdy na pobyt stały według pierwszego kraju emigracyjnego dzieliły Polskę zasadniczo na regiony o dominującej emigracji do dwóch krajów: Niemiec i Wielkiej Brytanii (ryc. 3), przy czym w województwach zachodnich dominowały wyjazdy do Niemiec, a w centralnych i wschodnich do Wielkiej Brytanii. Pewna odmienność charakteryzowała województwo małopolskie, gdyż emigracja z tego regionu skierowana była w dominującej części w 2019 r. do Stanów Zjednoczonych, a w latach 2020–2021 do Austrii. Duży udział wyjazdów (22,6%) zanotowano także z województwa podlaskiego do Belgii.

W konsekwencji określone tendencje migracyjne uwidoczniły się w saldzie migracji zagranicznych na pobyt stały według kierunków. Spośród krajów imigracyjnych w 2019 r. na pierwszym miejscu w ośmiu województwach występowała Ukraina, w siedmiu – Wielka Brytania oraz Białoruś w jednym – województwie podlaskim, gdzie ten kierunek pozostał niezmienny w całym badanym okresie (tab. 6). W 2020 r. już tylko dwa województwa (świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie) utrzymywały najwyższe saldo imigracji z Wielkiej Brytanii, a pozostałe z Ukrainy, w kolejnych latach wszystkie województwa miały ten dodatni bilans na pierwszym miejscu z Ukrainy (z wyjątkiem wspomnianego województwa podlaskiego). Saldo ujemne i kierunki emigracyjne były bardziej zróżnicowane regionalnie i w czasie. W przyjętej analizie poddano rankingowi tylko te kierunki, których ostateczne saldo wynosiło 10 i więcej osób, dlatego też w przypadku trzech województw (lubuskie, podlaskie i świętokrzyskie) w niektórych latach nie wskazano kierunku emigracyjnego. Liczba regionów dla określonego kierunku emigracyjnego pokrywa się z tendencjami krajowymi, w ramach których najczęstszym kierunkiem emigracyjnym były Niemcy i w 2020 r. Holandia. Województwa śląskie i opolskie niezmiennie pozostawały w strefie wpływów Niemiec i przez cały badany okres był to dominujący kierunek emigracyjny, tak jak z województwa mazowieckiego – Szwajcaria. Oprócz tego kierunek do Niemiec był dominujący w niemal całej Polsce zachodniej i północnej, łącznie z województwem warmińsko-mazurskim. Ujemny bilans migracyjny na pierwszym miejscu ze Stanami Zjednoczonymi wykazywały głównie województwa południowo-wschodnie

(lubelskie, podkarpackie i małopolskie). W 2022 r. wzrosła tendencja do emigracji do Wielkiej Brytanii i aż w 5 regionach wystąpiło największe natężenie ubytków migracyjnych w tym kierunku, w tym w województwach: zachodniopomorskim, lubuskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim i lubelskim.

Związki i preferencje migracyjne w poszczególnych regionach Polski nie zawsze odzwierciedlają trendy ogólnokrajowe. Specyfika regionalna, sąsiedztwo graniczne czy powiązania kulturowo-społeczne, a w przypadku centrów krajowych, takich jak województwo mazowieckie, trendy światowej gospodarki, mają równie silne wpływy na kształtowanie się kierunków migracyjnych, co sytuacje wynikające z zagrożenia, w jakiegokolwiek formie mogłyby wystąpić.

Literatura

- Abdullayev I., Begishev I., Limareva Y., Hajiyev H., Yumashev A., Prodanova N. 2023. Impact of International Migration on the Internal Security of the State. *Migration Letters*, 20(S4): 424–433. <https://doi.org/10.59670/ml.v20iS4.3860>
- Adamczyk A. 2013. Migracje zagraniczne do Polski a problem bezpieczeństwa społeczno-politycznego. *Przegląd Strategiczny*, 3(2): 219–237.
- Alesina A., Miano A., Stantcheva S. 2023. Immigration and Redistribution. *The Review of Economic Studies*, 90(1): 1–39. <https://doi.org/10.1093/restud/rdac011>
- Banaś M. 2008. Światowe trendy migracyjne. Globalizowanie migracji i co z tego wynika. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 357–371 (https://scholar.google.pl/citations?view_op=view_citation&hl=pl&user=RNjwEiEAAA&icstart=20&pagesize=80&sortby=pubdate&citation_for_view=RNjwEiEAAA&icM3NEmzRMiKIC; dostęp: 10.07.2023).
- Barwińska-Małajowicz A. 2012. Polskie migracje zarobkowe na początku XXI wieku – znaczenie sieci migracyjnych. *Gospodarka Narodowa*, 7–8 (251–252): 117–141.
- Bauerová H. 2018. Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis. *Politics in Central Europe*, 14(2): 99–120.
- Buonanno L. 2017. The European migration crisis. [W:] D. Dinan, N. Nugent, W.E. Patterson (red.), *The European Union in Crisis*. Palgrave Macmillan, London, s. 100–130.
- Dybowska J. 2013. Przemiany demograficzne w regionie o nasilonej migracji zagranicznej na przykładzie województwa opolskiego. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, *Studia i Monografie*, 487.
- Gajda H. 2018. Mieszkańcy Poznania wobec obcokrajowców. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 17/18: 55–70.
- Gałka J. 2017. Migracje zagraniczne w województwie małopolskim po akcesji Polski do Unii Europejskiej. [W:] J. Hryniewicz, A. Potrykowska (red.), *Sytuacja demograficzna Małopolski jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej*. T. 6. Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa, s. 123–151.
- Gawryszewski A. 2005. *Ludność Polski w XX wieku*. Monografie, 5. Polska Akademia Nauk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego, Warszawa.
- Gierańczyk W., Krajewska M. 2017. Zmiany zachowań migracyjnych w województwie kujawsko-pomorskim. *Wiadomości Statystyczne*, 10 (677): 69–84.
- Głowiński T. 2021. Polonia i Polacy poza granicami kraju. Stowarzyszenie „Wspólna Polska” (http://wspolnotapolska.org.pl/30lat/polonia_i_polacy.php; dostęp: 3.07.2023).
- Grabowska-Lusińska I. 2007. Migracje zarobkowe Polaków do Irlandii – fakty i mity. *Polityka Społeczna*, 1: 19–24.
- Heffner K. 2018. Migracje a rozwój regionu opolskiego. Znaczenie procesów migracyjnych w kontekście regionalnej konkurencji. *Studia Śląskie*, 83: 163–184.

- Heffner K. 2023. Trendy migracyjne i ich znaczenie dla strategii rozwoju regionalnego – przykład województwa opolskiego. [W:] B. Solga (red.), *Migracje i rozwój regionu. Materiały z III Kongresu Demograficznego. Cz. 7. Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa*, s. 67–93.
- Heffner K., Solga B. 2014. Ewolucja procesów migracyjnych na Śląsku Opolskim w kontekście europejskim: identyfikacja głównych tendencji na tle przemian demograficznych. *Studia Śląskie*, 75: 71–87.
- Heffner K., Solga B. 2016. Migracje zagraniczne jako czynnik sprawczy rozwoju regionów w Polsce. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 42, 3(161): 149–164.
- Ilnicki D. 2020. Wielkość i kierunki migracji na pobyt stały w województwie wielkopolskim w latach 2002–2017. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 52: 141–160.
- Janowski W. 2021. Polonia „dwóch światów”. Obraz Polonii w świetle akt Światowego Związku Polaków z Zagranicy i Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. *Rocznik Filozoficzny Ignatianum*, 27(1): 303–318.
- Jażewicz I. 2011. Ruchliwość przestrzenna ludności woj. pomorskiego w okresie transformacji systemowej. [W:] M. Stanny (red.), *Przemiany demograficzno-społeczne na Pomorzu – ujęcie przestrzenne*. Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin, s. 131–141.
- Jończy R. 2003. Migracje zarobkowe ludności autochtonicznej z województwa opolskiego. Studium ekonomicznych determinant i konsekwencji. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Kacperska E., Kacprzak M., Kmieć D., Król A., Łukasiewicz K. 2019. Migracje międzynarodowe w Europie. Trendy. Problemy. Wyzwania. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Koryś P., Okólski M. 2004. Czas globalnych migracji. Mobilność międzynarodowa w perspektywie globalizacji. *Prace Migracyjne*, 55: 1–32.
- Kozielska J. 2014. Poakcesyjne migracje zarobkowe. Kontekst teoretyczno-empiryczny. Wsparcie społeczne. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Krakowska A. 1994. Emigracja zagraniczna na Podhalu w latach 1975–1988. [W:] B. Górz (red.), *Studia nad przemianami Podhala*. Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kraków, s. 69–91.
- Kuźmicka J. 2023. Migracje w województwie opolskim – ujęcie statystyczne. [W:] B. Solga (red.), *Migracje i rozwój regionu. Materiały z III Kongresu Demograficznego. Cz. 7. Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa*, s. 36–52.
- Latuch M. 1994. Repatriacja ludności polskiej w latach 1955–1960 na tle zewnętrznych ruchów wędrownych. *Polskie Towarzystwo Demograficzne, Warszawa*.
- Lubimow J. 2017. Migracje jako zagrożenie bezpieczeństwa państwa. *Studia Administracji i Bezpieczeństwa*, 2: 45–52.
- Łodziński S., Szonert M. 2023. Polityka migracyjna „bez polityki”. Antynomie tworzenia polityki migracyjnej w Polsce w okresie 2016–2022. *CMR Working Papers*, 130/188: 1–29.
- McMahon S., Sigona N. 2021. Death and migration: Migrant journeys and the governance of migration during Europe’s “migration crisis”. *International Migration Review*, 55(2): 605–628.
- Młynek W., Pasternak K., Komenda A. 2022. Nielegalna migracja w Polsce w latach 2015–2021, 1(1): 369–382. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0016.1992>
- Nickel A., Nowak A. 2017. Trendy migracyjne w XXI wieku. *Roczniki Studenckie Akademii Wojsk Lądowych*, 1: 107–120
- Okólski M. 2017. Nowa, krucha mapa europejskich migracji. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 1(163): 5–28.
- Okólski M. 2021. Przejście migracyjne w Polsce. *Studia Śląskie*, 88–89: 239–257.
- Okólski M., Salt J. 2014. Polish Emigration to the UK after 2004. Why Did So Many Come? *Central and Eastern European Migration Review*, 3(2): 11–37.
- Ouahib M. 2022. The construction of the other and illegal immigration in Spain. *Poblaç.Desarro*, 28(54): 101–109. <https://doi.org/10.18004/pdfce/2076-054x/2022.028.54.101>
- Pavliuk O. 2018. Spojrzenie na termin Polonia – rozważania o tożsamości. [W:] J. Małecka (red.), *Języki i kultury w kontakcie*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 184–197.
- Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania. 2012. Departament Polityki Migracyjnej MSW, Warszawa. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 31 lipca 2012 r.
- Rakowski W. 2016. Powiązania przestrzenne woj. świętokrzyskiego w przepływach ludności w świetle danych NSP z 2011 r. Oficyna Wydawnicza Staropolskiej Szkoły Wyższej, Kielce.

- Rakowski W. 2022. Od regionu przyciągającego do regionu wypychającego ludność (na przykładzie województwa śląskiego). *Economic and Regional Studies*, 15(2): 131–157.
- Rauziński R. 2023. Wpływ migracji zagranicznych na rozwój demograficzny i rynek pracy. Przykład Śląska Opolskiego jako regionu migracyjnego. [W:] B. Solga (red.), *Migracje i rozwój regionu. Materiały z III Kongresu Demograficznego. Cz. 7. Rządowa Rada Ludnościowa*, Warszawa, s. 94–102.
- Siewier M. 2016. Zagraniczne migracje Polaków jako problem bezpieczeństwa społecznego. *Res Polticae*, 8(1): 73–91.
- Solga B. 2012. Migracje zagraniczne a rozwój i regionalna polityka migracyjna. *Biuletyn Instytutu Zachodniego*, 109.
- Solga B. 2014. Migracje zagraniczne i ich wpływ na rozwój obszarów wiejskich. *Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN*, 154: 129–137.
- Solga B. 2016. Polityka migracyjna Polski i jej regionalny wymiar. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 290: 51–60.
- Solga B. 2017. Znaczenie migracji zagranicznych w rozwoju regionalnym w Polsce. *Studia Ekonomiczne*, 309: 122–130.
- Stępień J., Michalski T., Grabowski J., Waszak P., Grabkowska M., Macul A., Rojek J. 2021. Social response and spatial mobility change due to COVID-19 pandemic in Poland. *Geographia Polonica*, 94(3): 381–396.
- Sytuacja demograficzna Polski do 2019 r. Migracje zagraniczne ludności w latach 2000–2019. 2020. *Analizy statystyczne*. GUS, Warszawa.
- Szabaciuk A. 2017. Migracje z Europy Wschodniej – szanse i zagrożenia dla Unii Europejskiej. *Rocznik Integracji Europejskiej*, 11: 315–328.
- Śleszyński P. 2006. Zmiany emigracji z Polski według oficjalnych statystyk w ujęciu przestrzennym po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. *Ośrodek Badań nad Migracjami – Biuletyn Migracyjny*, 10: 1–3.
- Śleszyński P., Heffner K., Solga B., Wiśniewski R. 2018. *Perspektywa geografii i studiów regionalnych w badaniach nad migracjami*. [W:] A. Horolets, M. Lesińska, M. Okólski (red.), *Raport o stanie badań nad migracjami w Polsce po 1989 roku*. Komitet Badań nad Migracjami PAN, Warszawa, s. 174–210.

Directions and intensity of international migration for permanent residence in Poland in 2019-2022

Abstract: The conducted research shows that Poland, in the period of threats, whether it is the Covid-19 pandemic, or political unrest related to the imminent war in Ukraine, but also decisions resulting from the migration crisis or Great Britain's exit from the European Union, transforms from an emigration country into immigration state. Not all regions in Poland are subject to this tendency, and so the Opolskie and Śląskie voivodships have maintained an emigration character for decades. The largest stream of immigration for permanent residence is directed to two voivodeships: Mazowieckie and Małopolskie (30% in total), followed by Śląskie and Dolnośląskie (20% in total). In the case of emigration movements, the following voivodeships stood out with the highest level of departures for permanent residence: Małopolskie, Dolnośląskie and Opolskie. As a consequence, the most favorable positive balance of foreign migrations for permanent residence in the entire period under review occurred in the Mazowieckie voivodship, exceeding the balance in the Małopolskie voivodship more than three times. The negative migration balance with the highest intensity occurred in Upper Silesia. However, as a result of these turbulences, the net migration in almost all regions has decreased. The strongest directions of migration for permanent residence changed in individual regions. Western regions in Poland maintained the highest level of immigration from Germany throughout the analyzed period, Podlasie from Belarus, and Mazowsze from Ukraine. Other regions with initially a dominant direction of immigration from Great Britain began to increasingly reflect this position on immigration from Ukraine.

Regions of Poland were more stable in terms of emigration. Departures for permanent residence according to the first country of emigration divided Poland into regions with dominant emigration to

two countries: Germany and Great Britain. In the western regions of Poland, departures to Germany dominated, and in the central and eastern regions to Great Britain. A certain difference characterized Małopolska, as emigration from this region was mostly directed to the United States in 2019, and to Austria in 2020–2021.

As a consequence, specific migration trends were visible in net foreign migrations for permanent residence by destination. Among the immigration countries in 2019, Ukraine was in first place in eight voivodships, Great Britain in seven, and Belarus in one – Podlaskie Voivodeship, where this direction remained unchanged throughout the period under review. In 2020, only two voivodships (Świętokrzyskie and Warmińsko-Mazurskie) had the highest immigration balance from Great Britain, and the remaining regions from Ukraine, in the following years all regions had this positive balance in the first place from Ukraine (with the exception of the aforementioned Podlaskie voivodeship). The negative balance and emigration destinations were more differentiated regionally and over time. The Śląskie and Opolskie voivodeships invariably remained in the sphere of influence of Germany and throughout the period under study it was the dominant direction of emigration, just like from the Mazowieckie voivodeship – Switzerland. In addition, the direction to Germany was dominant in almost all western and northern Poland, including the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship. The negative migration balance in the first place with the United States was shown mainly by the south-eastern voivodeships (Lubelskie, Podkarpackie and Małopolskie). In 2022, the tendency to emigrate to Great Britain increased and as many as 5 regions were dominated by this direction.

Relationships and migration preferences in individual regions of Poland do not always reflect national trends. Regional specificity, border proximity, or cultural and social connections, and in the case of national centers such as the Mazowieckie Voivodeship, trends in the global economy, have as strong an impact on the formation of migration directions as situations related to threats, in any form, could occur.

Key words: foreign migrations, migration directions, voivodeships, Poland